CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
CELAL BAYAR UNIVERSITY

KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
KYRGYZSTAN-TURKEY MANAS UNIVERSITY

CELAL BAYAR UNIVERSITY
KYRGYZSTAN-TURKEY MANAS UNIVERSITY
INTERNATIONAL CONGRESS ON ENTREPRENEURSHIP

ICE'12

4th INTERNATIONAL CONGRESS ON ENTREPRENEURSHIP

4. ULUSLARARASI GİRİŞİMCİLİK KONGRESİ

CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI GİRİŞİMCİLİK KONGRESİ

UGK'12

02 - 04 May 2012

BİLDİRİLER KİTABI

MANİSA

2013

YAYIN VE DİZGİ

Asena ALTIN GÜLOVA

Burak KARTAL

Serkan CURA

İdil KACAR

Lale ORAL

Deniz İSPİRLİ

Mehmet YİĞİT

Kapak Tasarım: Gürol YER ALTI - Serat KOTAN
CBÜ Rektörlük Basımevi
0236.201 11 11

Baskı - Cilt : Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Basımevi -MANİSA

Bildiri Kitabında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlara aittir, yayınlayan kurumu bağlamaz.

© Copyright: C.B.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi - 2013

İÇİNDEKİLER

OTURUM 1A – ÇARŞAMBA – 14.00-15.30

KIRGIZİSTAN'DA GİRİŞİMCİLİĞİN ÖZELLİKLERİ
Cipar AYTUGANOVA 1

ORTA ASYA TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TURİZM REKABET GÜCÜ: GİRİŞİMCİLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRME
Şenol ÇAVUŞ-Azamat MAKSÜDÜNOV-Muratali ABDILDAEV 7

KURUMSAL GİRİŞİMCİLİĞİN İŞLETME PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: HALKA AÇIK ŞİRKETLER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA
Korhan KARACAOĞLU-Ali BAYRAKDAROĞLU 15

KÜMELENMENİN GİRİŞİMCİLİK ÜZERİNE ETKİLERİ: BAYRAMPAŞA BÖLGESİ TRİKOTAJ KÜMELENMESİ ANALİZİ
Bayram İRHAN 25

OTURUM 1B – ÇARŞAMBA – 14.00-15.30

DEĞİŞEN VE DÖNÜŞEN DÜNYADA GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞMESİNDE BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ ROLÜ
Mustafa SAKAL- Habib DEMİRHAN 37

KARS İLİ İKTİSADİ YAPISININ TRA2 BÖLGESİ ve TÜRKİYE EKONOMİSİ İÇİNDEKİ KONUMU: DOĞU SINIR KAPISININ GİRİŞİMCİLİK KÜLTÜRÜ ve DIŞ TİCARET ÜZERİNE POTANSİYET ETKİSİ
Adem KARAKAŞ- Sebahattin YILDIZ- Hüsnü KAPU 53

TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK GİRİŞİMCİLİK FAALİYETLERİ AÇISINDAN ADIYAMAN TURİZMİNİN İNCELENMESİ
İsmail KIZILIRMAK- Gökhan YILMAZ 61

TÜRKİYE'NİN YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİNDEKİ SON DÖNEM GELİŞMELER VE UYGULAMA SONUÇLARI
Gül KAYALIDERE 73

OTURUM 1C – ÇARŞAMBA – 14.00-15.30

ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMİ İLE TEKSTİL SEKTÖRÜNDE PERFORMANS DEĞERLENDİRİLMESİ: UŞAK'TA BİR GİRİŞİMCİLİK UYGULAMASI
Mustafa SOBA- Merve ÜTÜCÜLER- Tamer BİLDİK 83

GİRİŞİMCİLİĞE EKOLOJİK YAKLAŞIM: TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK İLK 500 FİRMASI ÜZERİNDE AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA
Fatma İNCE BALCI 91

KEY FACTORS ON IMPLEMENTATION OF SUCCESSFUL BUSINESS INTELLIGENCE SYSTEM FOR IMPROVING BUSINESS PROCESS PERFORMANCE
Asil ALKAYA 101

ÇEVREYE DUYARLI GİRİŞİMCİLİK İÇİN ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ
Beran GÜLÇİÇEK- Seyil NACİMUDİNOVA- Tuncer ÖZDİL- Anarkül URDALETOVA- Cengiz YILMAZ 107

OTURUM 2A – ÇARŞAMBA – 15.45-17.15

ULUSLARARASI GİRİŞİMCİLİK VE TÜRKİYE
Cevat SÖYLEMEZ- Saadettin PAKSOY 117

KÜRESEL REKABET ORTAMINDA BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN MÜCADELE AMAÇLI KULLANIMI: BİR GİRİŞİMCİLİK UYGULAMASI OLARAK "SPORMARKETİM" ÖRNEĞİ
Erhan AKYAZI- Kemal MERTLİ 123

KÜRESEL DOĞAN İŞLETMELERDE GİRİŞİMCİNİN ROLÜ
Hakan ATLI- Burak KARTAL 129

TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK GİRİŞİMCİLİK FAALİYETLERİ AÇISINDAN ADIYAMAN TURİZMİNİN İNCELENMESİ

Doç. Dr. İsmail KIZILIRMAK
İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE
Araş. Gör. Gökhan YILMAZ
Adıyaman Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Adıyaman, TÜRKİYE

ÖZET

Adıyaman; 21 değişik medeniyete ev sahipliği yapan ve birçok kültüre beşiklik etmiş bir ildir. Bugüne kadar Adıyaman, envanteri çıkarılmış 80 arkeolojik, 30 dini ve kültürel, 17 sivil mimari ve 15 doğal sit alanıyla kültür, tarih, inanç, doğa, ekoloji ve sağlık turizmi açısından her biri eşsiz zenginliklere sahiptir. Ancak ilin sahip olduğu tüm turizm çeşitlerinde kullanılabilecek olan turistik potansiyel, ne yazık ki bugüne kadar değerlendirilememiştir. Bu durumun temelinde de, girişimcilerin konaklama alanında yatırım yapmamalarından dolayı ildeki konaklama kapasitesinin istenilen düzeyde olmaması ve gelen turistlerin de ilde konaklamadan bölgenin diğer şehirlerinde konaklamayı tercih etmeleridir. Bu çalışmada, Adıyaman'da turizmin geliştirilebilmesi için en önemli etken olan konaklama ihtiyacının karşılanabilmesine yönelik yatırım yapmayı düşünen girişimcilerin, yatırım kararlarını alabilmelerini kolaylaştırıcı konaklama sektörü ile ilgili bilgi birikimi sağlamak amaçlanmıştır.

***Anahtar Kelimeler**: Adıyaman, Konaklama İşletmeleri, Girişimcilik.*

ABSTRACT

Adıyaman is a city which has hosted 21 different civilization and has been a cradle of different cultures. Adıyaman has a unique beauty of cultural, historical, religious, natural and ecological tourism with inventoried 80 archaelogical, 30 religious and culturel, 17 civil architectural and 15 natural sites. Nevertheless, the city's touristic potential which can be used in all kinds of tourism has not been improved until today. On the basis of this condition, there is reasons such as; the accomodation level is not as desired owing to the entrepreneurs who do not invest in accomodation sector and the tourists prefer to stay in the other cities of the region rather than staying in the city. In this study, it's purposed to provide knowledge that eases to make investment decisions about accomodation sector, for the entrepreneurs who plan investing on supplying of accomodation needs which is the most important factor to improve tourism in Adıyaman.

***Key Words**: Adıyaman, Accomodation companies, entrepreneurship.*

GİRİŞ

Adıyaman, tarih sahnesindeki yeri ilk insanlara kadar uzanan, birçok değişik kültüre merkezlik etmiş olan bir kültür ve turizm kentidir (FRMTR). Cumhuriyet dönemine kadar adı Hısn-ı Mansur olarak bilinen Adıyaman, tarih boyunca birçok uygarlığa sahne olmuş, Hititler, Mittanniler, Urartular, Asurlar, Medler ve İranlılara, Makedonya ve Kommagene Krallıklarına ev sahipliği yapmıştır. 11. yüzyılda Selçuklu, Haçlı ve Eyyübi, 13. yüzyılda ise; Anadolu Selçuklu, İlhanlı ve Memlük dönemlerini yaşamış, 1516 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır. Adıyaman'da bu özellikleri nedeniyle, Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait eserlerle Türk-İslam eserleri bir arada bulunmakta (Bakan ve Mete, 2007: 710) ve kültürel ve inanç içerikli zengin bir mirasa sahiptir (Özdemir, 2008: 349).

Adıyaman; tarihi ve arkeolojik öneminin yanı sıra doğal güzellikleri, dünyanın dördüncü büyük barajı olan Atatürk Barajı, yöresel mutfağı, el sanatları, dünya birinciliğine sahip halk oyunları, geleneksel konukseverliği vb. renkli kültürüyle, doğunun yükselen değeri olarak öne çıkmaktadır (TURSAB, 2008). Ancak il, sahip olduğu tüm kültürel zenginliklere ve turizm amaçlı değerlendirilebilecek diğer çekiciliklere sahip olmasına rağmen, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki diğer şehirlerin yanında turizm sektörü açısından istenilen düzeyde gelişememiştir. İlin, Nemrut Dağı ve Ören Yeri'nden başka bir ürününün olmaması turizmde gelişememesinin en önemli kanıtıdır. Ayrıca turistik çekicilik için gerekli unsurlardan olan konaklama işletmelerinin; sayı, oda ve yatak kapasitesinin az olmasından dolayı, bölgeye gelen turistlerin ilde konaklamadan bölgenin diğer şehirlerinde konaklamayı tercih etmeleri sorunun temelini oluşturmaktadır. Adıyaman'da konaklayanların ise, ilin turistlerin hizmetine sunabileceği ürün sayısının azlığından dolayı konaklama

yapılan gün sayısı çok az düzeyde kalmaktadır. Sözü edilen nedenlerden dolayı turizm sektörünün çok iyi düzeyde olmaması da, girişimcilerin turizm sektörüne yönelik yatırım yapma konusunda isteksiz davranmalarına yol açarak bir diğer sorunu oluşturmaktadır.

Adıyaman'da konaklama ihtiyacının turizmin gelişebilmesi için en önemli ve öncelikle karşılanması gereken sorun olmasına rağmen girişimcilerin bu alanda yatırım yapmamalarının nedenleri arasında; girişimcilerce turizm sektörünün ve konaklama işletmeciliğinin yatırım alanı olarak fazla bilinmemesi ve kamu kurumlarının yatırım yapma konusunda girişimcileri teşvik edecek kredi ve hibelerinin istenilen miktarda olmaması ilk akla gelenlerdir. Ayrıca, ilin birçok gelişmiş büyük kentlere uzak mesafede olması, turizm eğitimi ve bilincinin istenilen düzeyde olmaması, sektörün mevsimsellik özelliğine sahip olması ve kamu kurumlarının ve meslek teşekküllerinin girişimcilere yönelik danışmanlık ve rehberlik görevini yeterince yerine getirememeleri ve ilde konaklama sektöründe çalışacak nitelikli eleman eksikliği de diğer sorun başlıkları arasındadır.

Genel Olarak Girişimcik Kavramı ve Önemi

Dünya genelinde yaygın olan serbest piyasa sisteminde, müşteri beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanması öngörülmektedir. Serbest piyasa koşullarında, başarılı olan işletmeler piyasada kalmaktadır. Bu sistem; özel sektör anlayışına göre çalışan işletmelerin temelinde rekabete dayanan, açık ve yeniliğe dayalı bir sistemdir. Serbest piyasa sistemi ve ekonomisi içinde yer alan işletmeler, bu sistemin temelini oluşturmaktadır. İşletmelerin kurulması, çoğalması ve büyümesi de girişimler aracılığıyla olmaktadır. Bu nedenle girişimcilik kavramı, ortaya çıkmış ve günümüzde önemli bir kavram haline gelmiştir (Yılmaz vd., 2011: 44). Girişimcilik kavramı, 1980'li yıllardan sonra önem kazanmaya başlamıştır. Girişimciliğin önem kazanmasının temelinde, 80'lerden sonra yükselen piyasa ideolojisi, teorik alanlardaki gelişmeler, uygulanan politikalarla devletler küçülmüş, ekonomik ve sosyal alanlardan çekilmiş, kar amaçlı firmalar ve kar amaçlı olmayan sivil toplum kuruluşları desteklenmiştir. Son yıllarda dünya genelinde yaşanan piyasa yönlü ideoloji lehindeki politik değişim ve yine toplumların yaşamış olduğu yapısal değişimler, girişimciliğe farklı bir boyut kazandırarak, girişimciliği daha da önemli bir konuma getirmiştir (Kadı ve Kadı, 2011: 51).

Girişimcilik en basit anlamıyla, başkalarının göremediği fırsatları görerek, kendi işini kurma veya geliştirmedir (Öğüt vd., 2006: 83). Daha geniş anlamda ise; piyasa koşulları içinde, yatırılacak olan sermayeye en yüksek geliri sağlayacak mal ve hizmetlerin üretimini öngören ve bu amaçla sermayenin üretim sürecine katılma faaliyetidir (Okur, 2002: 11). Gerçek anlamda girişimci, ekonomik değerlerin yaratılmasındaki en önemli üretim faktörüdür. Girişimciler, bir projektör gibi sürekli olarak piyasaları gözleyip talep boşluklarını yakalayan, yeni talepler yaratan, talepteki değişmeleri zamanında fark ederek gerekli uyumu sağlayan, kaynakları toplayıp yatırımları gerçekleştiren, rekabetten kaçmayan, tam tersine rekabeti varlığının temel şartlarından biri olarak kabul eden, riske girmekten ve sorumluluk üstlenmekten çekinmeyen, atak ve yaratıcı kişiler olarak algılanmaktadır (Serhateri ve Coşkun, 2006: 111).

Girişimci, talebi olan bir mal veya hizmeti ortaya çıkarıp söz konusu mal veya hizmeti üretmeye çalışan ve kendi yeteneklerini kullanarak öncülük yapan kişidir. Bir üretim yapabilmek için tabiat, sermaye ve emek gibi üretim faktörlerinin bir araya getirilmesi söz konusudur. Bu faktörleri harekete geçiren dördüncü faktör ise, girişimcidir. Dolayısıyla girişimci, üretimi gerçekleştirmek için bu faktörleri bir araya getiren, kuran ve kendi yeteneklerini ortaya koyan kişidir (Okur, 2002: 11).

Girişimciler, işletmeden elde edecekleri gelirin tamamının kendisine ait olacağını bildiği için, iş kurmayı iyi bir gelecek ve yaşam standardı sağlama aracı olarak görmektedirler. Ayrıca, yeni ürünleri ve fikirleri hayata geçirme olanağı bulmak, kendine güvenin yanında sosyal statü ve saygınlık kazanmak da, bireyi girişimci olmaya motive eden başlıca faktörler olarak göze çarpmaktadır. Kendi işini kurmaya kalkışan bireyin içinde üç kişiliğin barınması gerektiğine inanılmaktadır. Öyle ki, işini iyi bilen ve usta olan "teknisyen", organizasyon ve denetim fonksiyonlarını yerine getiren "yönetici" ve büyük resmi gören, yaratıcılığı ve yenilikçiliğiyle işine yön veren "girişimci" kişilikler, bir girişim için bireyin içinde taşıması gereken kişilikler olarak görülmektedir.

Girişimcilik davranışı ve bu davranışı gerçekleyen tutumlar incelendiğinde, girişimcilere özgü birçok karakter özelliği göze çarpmaktadır. Başarılı bir girişimcinin; çalışkan, organizasyon kurma ve denetleme yeteneğine sahip, bilgili, çevresi ile barışık, azimli, basiretli, akılcı, risk üstlenen, kararlı, kendine güvenen ve sürekli kendini yenileyen bir kişiliğe sahip olması gerekmektedir. Ayrıca, girişimcinin zorluklara mücadeleden yılmayan pozitif bir tavır geliştirmesi, girişimciliği sürdürebilmek ve başarıya ulaşabilmek için bir zorunluluktur. Girişimci fırsatları değerlendirebilen, hayal kurabilen, proaktif düşünebilen ve davranabilen ve tüm bu özellikleri değişim unsuru olarak algılayan kişidir (Taşoğlu ve Ertike, 2011: 82-83). Söz konusu bu ortak özelliklerin yanı sıra insanları

girişimci olmaya yönelten birçok faktör daha bulunmaktadır. Bu faktörleri şu şekilde sıralamak mümkündür;

Kendi işinin patronu olmak, başkalarından emir almamak ve yeteneklerini kullanabilmek her şeyden önce özgürlük sağlamaktadır. Kişinin kendi işi ve kendi mutluluğu için aldığı kararları gerçekleştirerek arzularına ulaşmasının, motivasyon sağlayıcı bir güç olması,

- Bir fikri veya düşünceyi, kendi işini kurarak gerçekleştirmesi,
- Girişimci istediği bir işte çalışabilmek ve böylece sahip olduğu potansiyele ulaşmayı hedefler. Birçok kişinin işini sıkıcı bulması ve kendi işini kurduğunda tüm hünerlerini ve bilgilerini kullanacağını inanması,
- Tanınma, prestij kazanma ve yaptıklarıyla toplumda iz bırakma isteği,
- Başka insanların göremedikleri veya uğraşmadıkları işleri keşfedip, bu fırsattan yararlanabilmek için işyeri kurması,
- Farklı olmanın gerçekleştirilebilmesi de önemli bir adım olarak görülmektedir. Girişimciler, hem kendi amaçlarını gerçekleştirmekteler hem de toplumun amaçlarına hizmet etmektedirler.

Yukarıdaki bölümlerde yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, girişimcilik ve girişimci, bir ekonominin can damarını oluşturmaktadır (Boz vd., 2011: 105). Zenginlik ve istihdamın büyük oranı bir girişimci bir ruhla çalışmayla başlayan ve birçoğu büyük işletmeler haline gelen küçük işletmeler tarafından sağlanmaktadır. Girişimciliğin rolü; ekonomik ve sosyal gelişmede girişimci kültüre genel olarak hak ettiği önem verilmemiştir. Bununla beraber, küreselleşme arttıkça, ülke ekonomileri liberalleştikçe girişimciliğin ekonomik gelişmeye ne kadar büyük katkı sağladığı daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır. Girişimcilik, bir ülkede demokratikleşmenin kilit taşlarından biridir. Serbest piyasa ekonomisi uygulanan ülkelerde girişimcilik vazgeçilmez bir unsurdur ve girişimcilik, ekonominin sağlıklı işleyebilmesi için son derece gereklidir. Dinamik, yenilikçi ve yaratıcı yapıları ile girişimciler, toplumdaki iş gücü ve sermaye kaynaklarının üretime dönüşmesini sağlarlar. Girişimciler, ürettikleri mal ve hizmetler sayesinde toplumun refah düzeyinin yükselmesinde rol oynamaktadırlar (Okur, 2002: 12).

İçinde bulunduğumuz yüzyılın sonlarında ülkelerin karşılaştığı ulusal ve uluslararası ekonomik sorunların çözümünde ve ortaya çıkan darboğazların aşılmasında turizm veya hizmet sektörü, dinamik ve ekonomik özelliğiyle adeta çıkış noktasını oluşturmakta ve bu durum da girişimcileri bu sektörlere çekmektedir. Bu amaçla girişimciler tarafından yapılan yatırımlar arasında; konaklama işletmeleri, seyahat acentaları ve yeme içme işletmeleri olarak gruplandırılan turizm sektörünü oluşturan işletmeler ilk sıralarda bulunmaktadır (Kızılırmak ve Gülcan, 2011: 251). Özellikle söz konusu girişimcilerce yapılabilecek turizm yatırımları arasında evlerinden uzakta seyahat eden insanların en temel ihtiyacı olan konaklamaya dönük yatırımlar, ilk sırada yer almaktadır. Adıyaman'da da turizm sektörünün gelişmesinde en önemli engellerden birisi ile olan konaklama talebini karşılayabilecek yeterli konaklama işletmesi sayısının ve kapasitesinin olmamasıdır. Bu amaçla, girişimcilerce ilde yapılabilecek yatırımlar arasında konaklama işletmeciliğine yönelik yatırımlar ilk sırada yer almaktadır. Bu yatırım sürecinde girişimcileri teşvik etmek amacıyla sektörün ve ilin sahip olduğu turistik zenginlikler en iyi şekilde anlatılmalı ve kamu kesiminde de sağlanacak olan teşvikler ile yatırım yapmalarının özendirilmesi gerekmektedir.

Adıyaman'ın Turizm Değerleri Açısından İncelenmesi

Adıyaman'ın insanlık tarihinin en eski yerleşim merkezlerinden biri olması, farklı kültür, din ve medeniyetlerin günümüze zengin bir miras bırakmasına sebep olmuştur. Genel olarak yakın geçmişin izleri kent içinde, uzak geçmişin izleri de kırsal alanlarda yer almaktadır. Tarihi ve arkeolojik eserler açısından bölgenin sunduğu en önemli çekim kaynağı şüphesiz ki, Nemrut Milli Parkı'dır. Dünya Kültür Miras Listesi'nde yer alan ve bölgenin turizm açısından önemli odak merkezlerinden biri olan Nemrut Tümülüsü, Arsemeia, Cendere Köprüsü ve diğer kültür varlıklarıyla Adıyaman, hem kültürel hem de turizm yönünden GAP Bölgesi'nde ayrı bir önem taşımaktadır. 21 değişik medeniyete ev sahipliği yapan, birçok kültüre beşiklik eden Adıyaman, envanteri çıkarılmış 80 arkeolojik, 30 dini ve kültürel, 17 sivil mimari ve 15 doğal sit alanıyla tarih, inanç, doğa, ekoloji ve sağlık turizmi açısından her biri eşsiz zenginliklere sahip bir kenttir (Kahta Gündem, 2011).

Tablo 1: Adıyaman İlinde Bulunan Mevcut ve Kullanılabilecek Turistik Değerler

Turizm Türü	Mevcut Turistik Değerler	Kullanılabilecek Turistik Değerler
Kültür Turizmi	Nemrut Dağı ÖrenYeri Eski Kahta Arsameia Ören Yeri Cendere Köprüsü Karakuş Tümülüsü Adıyaman Müzesi	Antik kent (Perre Antik Kenti) Tümülüsler (Sofraz, Sesönk (Dikilitaş), Karadağ ve Beştepeler) Kutsal Alanlar (Derik Kutsal Alanı) Kaleler (Hısn-ı Mansur, Besni, Gerger, Kahta, Yeni, Derik ve Keysun Kaleleri) Köprüler (Altınlı ve Vijne Köprüleri) Kaya Mezarları (Turuş, Haydaran ve Malpınarı Kaya Mezarları)
İnanç Turizmi		Camiler (Çarşı, Eski saray, Kab ve Ulu Camiler) Türbeler (Safvan Bin Muttal, Abuzer-i Gıfari, Şeyh Abdurrahmani Erzincani, Mahmud-i Ensari ve Zeynel Abidin Türbeleri) Kiliseler (St. Paul ve St. Petros Kiliseleri)
Sağlık Turizmi		İçmeler (Çelikhan, Besni ve Kotur içmeleri) Kaplıcalar (Çörmük, Kuruçay ve Korucan Kaplıcaları)
Mağara Turizmi		Mağaralar (Palanlı, Zey ve Gümüşkaya (Palaş) Mağaraları)
Su Sporları ve Akarsu Turizmi		Cendere Köprüsü Atatürk Baraj Gölü
Ekoturizm		Vadiler (Kan Çayı ve Vadisi, Kahta Çayı Vadisi ve Ziyaret Çayı ve Vadisi ve Göksu Çayı Vadisi) Boğazlar (Kusuh, Narince, Derinsu, Semikan ve Karababa) Cendere Kanyonu Kayatepe Değirmendere Atatürk Barajı Fırat Nehri
Yamaç Paraşütü		Nemrut Dağı Milli Parkı

Tablo 1'e göre Adıyaman'da, başta kültür turizm olmak üzere sağlık turizmi, inanç turizmi, alternatif turizm türlerinden olan mağara turizmi, su sporları ve akarsu turizmi, ekoturizm ve yamaç paraşütü ile ilgili değerlendirilebilecek potansiyel bulunmaktadır. Ayrıca diğer alternatif turizm türleri arasında bulunan trekking, kanoculuk, kuş gözlem ile birlikte kongre turizmi ve golf turizm türlerinin de gelişmesi amaçlanmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007:48). Bunların yanı sıra birden fazla yerleşim birimine ve bölgeye gelecek turistlere hizmet verebilecek bölge parklarının da geliştirilmesi düşünülebilir (Güçhan, 2008:143). Ancak Adıyaman'da birçok turizm çeşidine yönelik çekicilik ve zenginlikler olmasına rağmen ilde yalnızca değerlendirilebilen turizm çeşidi, Nemrut Dağı ve Ören Yerinin gezilmesine dayalı kültürel turizmdir.

Adıyaman'a 86 km ve Kahta ilçesine 51 km uzaklıkta ve 2150 m. yüksekliğinde bulunan Nemrut Dağı Ören Yeri, dünyanın hiçbir yerinde görülemeyecek olağanüstü büyüklükteki dev heykelleri ve dev tümülüsünün altında sakladığı binlerce yıllık sırla, yarım km. uzunluğunda eski kitabeleri ve anıt mezarlarıyla, insanlık tarihinin ender rastladığı kültür ve turizm ürünlerinden biridir (Şahin, 1988: 11). Kommagene Krallığı Kral I. Antiochos Dönemi'nde (M.Ö. 69-36) en görkemli dönemini yaşamış ve Nemrut Dağı'nın 2150 m.'lik doruğuna, gizemini hala koruyan tümülüsü yaptırmıştır. Antiochos'un kendisi için yaptırdığı tümülüs, 150 m. çapında ve 50 m. yüksekliğindedir (Adıyaman İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2003:95-96). Ayrıca dünyanın en eski ve dev boyutlu horoskopunu ya da yıldız falı sistemini, eski Grek ve Pers sanatı karışımı yapıtlarını bünyesinde barındıran Nemrut Dağı, dünyanın sekizinci harikası olarak da değerlendirilmekte (Güneydoğu Anadolu Projesi) ve 1987 tarihinde 448 liste sıra numarasıyla UNESCO Dünya Kültürü Miras Listesinde de yerini almıştır (Go Turkey). 2004 yılında FİJET (Dünya Turizm Yazarları ve Gazetecileri Federasyonu) tarafından Nemrut Dağı Ören Yeri'ne Altın Elma Ödülü verilmiştir. Ören yerinin doğu, batı ve kuzeyinde ana kaya düzleştirilerek doğu, batı ve kuzey terasları meydana getirilmiştir (FRMTR).

Adıyaman'da kültür turizmi kapsamında var olan zenginliklerin arasında, Arsemia Ören Yeri ve Perre (Pirin Ören Yeri) Antik Kentinden oluşan iki ören yeri ve Derik Kutsal Alanı da bulunmaktadır. İlde ayrıca; Karakuş, Sofraz, Sesönk (Dikilitaş), Karadağ ve Beştepeler Tümülüsleri

(Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) ile Turuş Kaya Mezarları, Haydaran Kaya Anıtları ve Malpınarı Kaya Anıtı da bulunmaktadır (FRMTR). Kültür turizmi kapsamında Adıyaman'da çok sayıda kale ve köprünün yanı sıra mutfak kültürü, folkloru ve el sanatları da değerlendirilebilecek potansiyeldedir.

İnanç turizmi çerçevesinde Adıyaman, Nemrut ve Arsemia gibi inanç merkezleriyle dikkat çekmektedir (TÜRSAB Ar-Ge Departmanı, 2006: 7). İlde, inanç turizmi kapsamında değerlendirilebilecek çok sayıda camii, türbe ve kilise bulunmaktadır (Bakan ve Mete, 2007:711). Sağlık turizmi kapsamında, bölgede birçok hastalığa iyi gelen çeşitli içmeler ve kaplıcalar bulunmaktadır. Adıyaman alternatif turizm türlerinden olan mağara turizmi açısından da önemli çekiciliklere sahiptir. İlde bulunan mağaralar arasında; Palanlı Mağarası, Zey Mağarası ve Gümüşkaya (Palaş) Mağaraları bulunmaktadır (Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yaptırılan GAP Bölgesel Turizm Envanteri ve Turizmi Geliştirme Planı kapsamında, bölgede en önemli doğal değerler olarak su kaynakları üzerinde durulmakta ve bu kaynakların bölge için en önemli çekim unsurlarından biri olduğu vurgulanmaktadır. Başta Atatürk Barajı olmak üzere faaliyette bulunan diğer baraj gölleri, Fırat ve Dicle Nehirlerinde başta su sporları olmak üzere önemli etkinlikler düzenlenmekte ve çok sayıda ziyaretçi bu etkinlikleri izlemek amacıyla Adıyaman'a gelmektedir (Yağcı, 2002). Turizmin gelişmeye başlamasıyla birlikte baraj gölünde yat ve tekneler ile yapılabilecek olan rekreatif amaçlı geziler de önemli çekiciliğe sahip olabilecektir.

Toros Dağlarının güneyinde yer alan Adıyaman ve civarı; coğrafi, tarihi ve kültürel, arkeolojik zenginlikler bakımından dünyada önemli bir yer alacak ekoturizm potansiyeline de sahiptir. Ayrıca Nemrut Dağı Milli Parkı içerisinde değişik noktalarda zaman zaman yamaç paraşütü de yapılmaktadır (Adıyaman İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2003: 100).

Adıyaman'da Turizmin Gelişimi

Girişimciler açısından Adıyaman turizminin gelişim sürecini incelediğimizde, ile yönelen turizm talebinin başlangıcını, Nemrut Dağı Ören Yeri'nin gerek yurt içi ve gerekse yurt dışında adının duyulmaya başlanması oluşturmaktadır. Nemrut Dağı ve Tümülüsü'nün keşfinden sonra Anadolu'ya özgü bir krallık olan Kommagene Krallığı, arkeoloji dünyasının ilgisini çekmiş olmakla birlikte alanın turizm açısından keşfi, 1980'li yıllara kadar uzanmaktadır. Ancak Kommagene, Dörner ve Nauman'ın yayınlarıyla 1970'li yıllardan itibaren Alman turistlerce bilinmektedir. Medeniyetler ile ilgili bir belgesel çekimi için 1958'de Fransız ekip ile Adıyaman ve Kahta'ya gelen Ara Güler'in çektiği Nemrut fotoğraflarının, Almanya başta olmak üzere birçok ülkedeki basın organlarında yayınlanması, kentin tanınmasına yönelik ilk çalışmadır (Güçhan, 2008: 140).

1980'li yıllara kadar Nemrut'a gelenlerin çoğunluğunu yabancı turistler oluşturmaktadır. Bu yıllarda Nemrut'un önemi, Türkiye içinde pek fazla anlaşılamamış ve bu yıllara ait turist sayıları bile bilinmemektedir. Genellikle Urfa, Mardin ve Gaziantep'i de içeren GAP turlarında Arsemia, Yeni Kale (Eski Kahta), Cendere Köprüsü ve Karakuş Tümülüsü ile birlikte Nemrut, Adıyaman güzergahının merkezini oluşturmuştur (Güçhan, 2008: 140). Nemrut Dağı ve bu bölgeye, 1970-1980 yılları arasında 200 bini yabancı olmak üzere 300 binin üzerinde turist gelmiştir (Hürriyet Ekonomi, 2011). Adıyaman'da, Bakanlık işletme belgeli konaklama tesisleri, 1980'li yıllarda açılmaya başlanmış ve zaman içinde sınırlı sayıda da olsa bu turlara hizmet verecek bir kapasite oluşumu sağlanmıştır.

1980'li yıllarda gelişen turizm politikalarına ve ülkeye gelen turist sayısının artmasına bağlı olarak, GAP'taki turizm faaliyetleri Nemrut Dağı, Şanlıurfa ve Harran üçgeninde yoğunlaşmaya başlamış ve Nemrut'ta Türkiye içindeki önemli bir turizm noktası olmuştur. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 1990 öncesi dönemde turizmin en gelişmiş olduğu il Adıyaman'dır. 1990 öncesi Adıyaman-Nemrut Dağına sürekli ve düzenli olarak yerli turlar düzenlenirken, Körfez krizi ve bölgedeki terör nedeniyle yabancı ve yerli turlar büyük oranda azalmıştır (Erel, 2006: 40). Bu durum özellikle 1997'den sonra göreli olarak düzelmeye başlayarak bölge genelinde yerli turist sayısı yeniden artmaya başlamıştır.

1997 yılında bölgenin önemli bir turistik çekim merkezi olacağı düşünülerek, bu potansiyelin arttırılmasına yönelik planlama çalışmalarına başlanmış ve 1999 yılında da somut anlamda da GAP Bölgesi Turizm Envanteri ve Turizm Gelişme Planı hazırlanmıştır. Bu planın verilerine göre, Adıyaman ili GAP bölgesi içinde yatak sayısı açısından 3. sırada yer almaktadır. Bu duruma rağmen 1997 yılında, Adıyaman, Gaziantep'ten sonra bölgede en çok yabancı turistin geldiği ildir (Güçhan, 2008:139-166) ve yapılan geceleme sayısı da, GAP Bölgesinde yüzde 7 oranında pay almıştır (Ukav, 2008: 215). Adıyaman'a 1990-2011 yılları arasında gelen turist sayılarını tablo 2'ye göre

incelediğimizde, Türk turizmi paralelinde artış göstermediği gibi dalgalı bir seyir izlediği ve yıllara göre büyük artışlar sağlanamadığı görülmektedir.

Tablo 2. Adıyaman İline 1990-2011 Yılları Arasında Gelen Ziyaretçi Sayıları

Yıllar	Yerli Turist	Yabancı Turist	Toplam
1990	----------	----------	----------
1991	2.478	12.746	15.224
1992	1.322	19.007	19.007
1993	558	10.465	11.023
1994	245	1.989	2.234
1995	3.063	5.629	9.232
1996	2.780	12.625	15.405
1997	8.025	10.977	19.002
1998	27.700	34.950	67.650
1999	74.890	25.326	100.216
2000	74.839	16.115	90.954
2001	81.451	66.270	147.721
2002	121.682	59.419	181.101
2003	82.902	19.163	102.065
2004	96.132	23.887	120.019
2005	92.670	28.387	121.057
2006	91.125	8.240	99.365
2007	104.581	19.079	123.930
2008	105.811	21.313	127.124
2009	118.984	29.835	149.819
2010	145.336	42.863	188.199
2011	157.361	42.092	199.453

Kaynak: II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu 2008, Adıyamanlılar Vakfı Yayınları, 2010, s.205 ; Adıyaman Valiliği, www.adiyaman.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.02.2012.

Konuya yerli turistler açısından baktığımızda, 1990 yılından 2002 yılına kadar artış eğiliminde olduğu, bu yıldan sonra da 2006 yılına kadar ise azaldığı görülmektedir. 2006 yılından başlayarak ise, Türk turizminde yaşanan olumlu gelişmeler ve iç turizm hareketlerinin geliştirilmesine yönelik erken rezervasyon gibi politikalar sonucu gelen yerli turist sayısının artmaya başladığı görülmektedir. Adıyaman ve yöresine iç turizm hareketleri GAP turu kapsamında gerçekleşmektedir. Yerli turlar, Ankara ve İstanbul gibi büyük kentler ile birlikte Antakya, Adana, Antalya, Sivas ve Kayseri gibi farklı illerden yapılmaktadır. Ayrıca üniversiteler, dernekler, meslek örgütleri, büyük ticari kuruluşların bölgeye yönelik turlar düzenlediği görülmektedir (Güçhan, 2008: 142).

Adıyaman'a gelen yabancı turist sayılarının ise, 1991-2007 yılına kadar olan süreçte istikrarlı bir gelişim göstermediği ve kimi yıl gelen turist sayısının azaldığı bir sonraki yıl ise arttığı görülmektedir. 2007 yılından 2011 yılına kadar süreçte ise, düzenli olarak artış eğilimi gösterdiği görülmektedir. Bu durum, yerli turistlerde sağlanan artışlar ile birlikte toplam gelen turist sayısında 1991-2006 yılları arasında dalgalı bir seyir izlediği ancak 2006 yılından sonra ise 2011 yılına kadarki süreçte artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Adıyaman'a gelen yabancı turistlerin kaynaklarına baktığımızda, ağırlıklı olarak kültür turizmi kapsamında çoğunlukla Alman, ABD'li, İtalyan, Japon ve Avusturyalı turistler gelmektedir.

Adıyaman'a gelen yerli ve yabancı turist sayısının artışında olumlu etki eden faktörleri incelediğimizde; turizmin gelişimine yönelik olarak alınan tedbirler ve uygulanan tanıtma çalışmalarının etkisinin yanı sıra ulaşımda sağlanan gelişmeler de rol oynamıştır. Karayolu ulaşımı temel olmakla birlikte baraj gölü içerisinde sağlanan feribot ulaşımı, Gölbaşı ilçesinden yapılmakta olan demiryolu ulaşımı, Elazığ-Adana ve Adana-Elazığ istikametindedir. Havayolu ulaşımı ile haftanın belirli günleri Ankara-Adıyaman-Ankara seferleri ve her gün İstanbul-Adıyaman-İstanbul seferleri düzenlenmektedir.

Adıyaman'daki Konaklama İşletmelerinin İncelenmesi

Adıyaman'da bulunan turizm işletme ve yatırım belgeli tesis kapasiteleri ile ilgili olarak tablo 3'ü incelediğimizde, konaklama işletmelerinin yıllara göre sayı olarak azalmasına karşın oda ve yatak kapasitesi olarak az da olsa artış olduğu görülmektedir. Bu durum, ilde bulunan küçük kapasiteli konaklama işletmelerinin faaliyetlerine son vermesiyle açıklanabilir.

Tablo 3. Adıyaman'daki Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli Tesis Kapasitelerinin GAP Bölgesi İle Karşılaştırılması

İşletme ve Yatırım Belgeli Tesisler									
Yıllar	**Tesis**	**Değişim %**	**GAP %**	**Oda**	**Değişim %**	**GAP %**	**Yatak**	**Değişim %**	**GAP %**
1990	15	---------	16,6	591	---------	---------	1.168	---------	12,2
1991	19	26,6	18,6	792	34,0	---------	1.572	34,5	12,7
1992	21	10,5	20,0	836	5,5	---------	1.659	5,5	13,6
1993	20	-4,7	19,2	797	-4,6	---------	1.581	-4,7	13,4
1994	19	-5,0	18,8	724	-9,1	---------	1.428	-9,6	12,5
1995	19	---------	22,8	724	---------	---------	1.425	-0,2	17,4
1996	18	-5,2	21,4	677	-6,4	---------	1.330	-6,6	16,5
1997	18	---------	21,6	683	0,8	---------	1.350	1,5	16,8
1998	16	-11,1	19,2	631	-7,6	---------	1.252	-7,2	14,3
1999	17	6,2	19,5	676	7,1	---------	1.327	5,9	14,1
2000	16	-5,8	19,0	661	-2,2	---------	1.300	-2,0	14,1
2001	17	6,2	19,3	752	13,7	15,7	1.485	14,2	15,1
2002	15	-11,7	16,8	655	-12,8	13,4	1.292	-12,9	12,9
2003	9	-40,0	11,6	355	-45,8	8,4	685	-46,9	8,0
2004	10	11,1	11,4	424	19,4	8,4	827	20,7	8,1
2005	9	-10,0	10,1	418	-1,4	7,8	824	-0,3	7,5
2006	8	-11,1	9,4	396	-5,2	7,6	788	-4,3	7,3
2007	8	---------	8,7	396	---------	7,0	788	---------	6,7
2008	8	---------	8,0	431	8,8	6,6	832	5,5	6,2
2009	8	---------	7,6	556	29,0	7,7	1.112	33,6	7,6
2010	7	-12,5	6,2	555	-0,1	6,7	1.131	1,7	6,7

Kaynak: Kültür ve Turizm Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.02.2012.

Konaklama işletme sayısının 1992 yılında 21 işletme ile en üst düzeye ulaştığı ve bu yıldan 2010 yılına kadar sürekli azalarak bir önceki yıla göre -12,5'lik bir azalış ile 7 işletmeye düştüğü görülmektedir. Adıyaman'daki işletme sayısının, GAP Bölgesindeki oranının % 22,8'lik orandan % 6,2'lik orana gerilemesi turizm sektörü açısından oldukça önemlidir. Bu sonuca göre, Adıyaman'a gelen turistlerin konaklama amacıyla diğer illeri tercih etmelerinden dolayı bölgenin diğer illerinde konaklama yatırımlarının artmasına yol açmıştır. Yine aynı şekilde 1992 yılında 836 oda sayısının en üst düzeyde olmasına karşın, 2010 yılına kadarki süreçte dalgalı seyir izlediği görülmekle beraber azalarak toplamda 555 odaya gerilediği görülmektedir. Oda kapasitesi kapsamında GAP Bölgesindeki oranının % 15,7'lerden % 6,7'lere düştüğü görülmektedir. Adıyaman'daki konaklama işletmelerinin yatak kapasitesinin de yıllara göre kimi yıl azaldığı ve bazı yıllarda da arttığı görülmektedir. İldeki yatak sayısının, en fazla 1581 adet yatağa ulaştığı ve 2010 yılında ise 1131 yatağa gerilediği görülmektedir. Yatak kapasitesi oranının da GAP Bölgesi içinde % 17,4'lerden % 6,7'lere düşmesi de oldukça önemlidir.

Adıyaman'da bulunan belediye belgeli tesis kapasiteleri ile ilgili olarak da tablo 4'ü incelediğimizde, 1990-1997 yılına kadarki dönemde herhangi bir sayısal veriye rastlanamamıştır. Adıyaman'da belediye belgeli konaklama işletmelerinin yıllara göre sayı, oda ve yatak kapasitesi olarak azaldığı görülmektedir.

1997 yılında 16 olan konaklama işletmesi sayısının 2010 yılında 13'e gerilediği ancak azalmanın işletme ve yatırım belgeli konaklama işletmelerine oranla daha az olduğu görülmektedir. Belediye belgeli konaklama kapasitesi ile ilgili çarpıcı olan bir durumda, konaklama sektörünün GAP Bölgesindeki oransal ağırlığının da azalmasıdır. Adıyaman'da bulunan belediye belgeli tesis sayısının GAP Bölgesindeki oranının yıllara göre azalarak % 12,1'lerden % 7,6'ya düştüğü, oda sayısının ise % 8,2'lerden % 7,4'lere gerilediği ve son olarak da yatak sayısının da % 8,5'lerden % 7,9'a gerilediği görülmektedir.

Tablo 4. Adıyaman İlindeki Belediye Belgeli Tesis Kapasitelerinin GAP Bölgesi İle Karşılaştırılması

Belediye Belgeli Tesisler									
Yıllar	Tesis	Değişim %	GAP %	Oda	Değişim %	GAP %	Yatak	Değişim %	GAP %
1997	16	---------	10.8	239	---------	6.6	529	---------	7.1
1998	15	- 6.25	12.1	216	- 9.6	---------	432	- 18.3	7.2
1999	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------
2000	16	---------	9.9	252	---------	6.4	554	---------	6.7
2001	16	---------	9.9	252	---------	6.3	554	---------	6.8
2002	10	- 37.5	6.4	179	- 28.9	4.6	363	- 34.4	4.5
2003	8	- 20	5.2	152	- 15	3.9	315	- 13.2	3.9
2004	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------
2005	13	---------	---------	326	---------	---------	660	---------	---------
2006	14	7.6	8.8	330	1.2	8.2	663	0.4	8.5
2007	14	---------	8.8	330	---------	8.2	663	---------	8.5
2008	14	---------	8.8	330	---------	8.1	663	---------	8.4
2009	14	---------	8.8	330	---------	8.1	663	---------	8.4
2010	13	- 7.1	7.6	299	- 9.3	7.4	641	- 3.3	7.9

Kaynak: Kültür ve Turizm Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr, Erişim Tarihi: 05.02.2012.

Adıyaman'da 13 belediye belgeli işletmede var olan 299 oda ve 641 yatak kapasitesi turizm sektörünün planlanan gelişmesini sağlayabilmesi açısından istenilen düzeyde yeterli olmadığı görülmektedir. Bu nedenle konaklama işletmeciliği alanında yatırım yapacak girişimciler açısından sektör, avantajlı ve yatırım açısından önemli doluluk ve karlılık sağlayabilecek bir ortama sahiptir.

Tablo 5. Adıyaman İlindeki Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli Tesislerdeki Kalış Süreleri ve Doluluk Oranları

İşletme ve Yatırım Belgeli Tesisler						
Yıllar	Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı %		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2000	1.0	1.2	1.2	0.57	10.60	11.17
2001	1.0	1.0bi	1.0	1.58	11.15	12.73
2002	1.3	1.1	1.2	4.69	8.60	13.29
2003	1.1	1.1	1.1	2.12	10.24	12.36
2004	1.1	1.1	1.1	4.63	20.88	25.51
2005	1.0	1.2	1.2	5.41	30.37	35.78
2006	1.2	1.2	1.2	2.23	28.16	30.39
2007	1.1	1.0	1.0	3.55	29.99	33.54
2008	1.1	1.1	1.1	3.72	23.47	27.19
2009	1.1	1.0	1.0	4.11	23.75	27.86
2010	1.2	1.1	1.1	5.26	26.78	32.04

Kaynak: Kültür ve Turizm Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr, Erişim Tarihi: 07.02.2012.

Tablo 5'e göre Adıyaman ilindeki turizm işletme ve yatırım belgeli tesislerde ortalama kalış sürelerini incelediğimizde, yabancı turistlerdeki ortalama kalış sürelerinin 2000-2010 yılları arasında 1,0'dan 1,2 geceye çıktığı görülmektedir. Yerli turistler de ise bu oranın, aynı yıllar içinde 1,2'den 1,1 geceye gerilediği görülmektedir. İşletmelerin doluluk oranlarını incelediğimizde ise, yabancı turistlerde 2000 yılında % 0,57 olan doluluk oranının 2010 yılında % 5,26'ya yükseldiği ve yerli turistlerde ise bu oranların 2000 yılında % 10,60'lık oranının 2010 yılında % 26,78'e yükseldiği görülmektedir. 2000-2010 yılları arasında doluluk oranlarının % 11,17 den % 32,04' e yükselmesiyle, turizm sektörünün ilde gelişmeye başladığı ve ilde yapılan konaklamaların arttığı anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tablo 6'ya göre Adıyaman'daki Belediye belgeli tesislerde ortalama kalış sürelerini incelediğimizde, yabancı turistlerdeki ortalama kalış sürelerinin 2000-2010 yılları arasında 1,1 geceden 2,1'lik geceye çıkması sevindiricidir. Yerli turistler de ise bu oranın, aynı yıllar içinde 1,1'geceden 1,0 geceye gerilediği görülmektedir.

Tablo 6. Adıyaman İlindeki Belediye Belgeli Tesislerde Ortalama Kalış Süreleri ve Doluluk Oranları % (2000-2010)

Belediye Belgeli Tesisler						
Yıllar	Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı %		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2000	1.1	1.1	1.1	1.16	25.61	26.77
2001	------	------	------	------	------	------
2002	2.3	1.7	1.9	19.10	31.82	50.92
2003	1.0	1.4	1.3	11.68	28.69	40.37
2004	1.0	1.0	1.0	3.37	10.47	13.84
2005	1.1	1.0	1.0	11.37	17.68	29.05
2006	2.0	1.0	1.0	0.01	14.56	14.57
2007	1.1	1.0	1.0	3.52	21.37	24.89
2008	8.3	1.0	1.2	1.92	11.71	13.63
2009	6.5	1.0	1.4	3.27	8.56	11.83
2010	2.1	1.0	1.1	1.91	22.98	24.89

Kaynak: Kültür ve Turizm Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr, Erişim Tarihi: 07.02.2012.

İşletmelerin doluluk oranlarını incelediğimizde, yabancı turistlerde 2000 yılında % 1,16 olan doluluk oranının 2010 yılında % 1,91'e yükseldiği görülmektedir. Yerli turistlerde ise bu oranların 2000 yılında % 25,61'lik orandan 2010 yılında % 22,98'e gerilediği görülmektedir. Yabancı turistlerin Adıyaman'da yapmış oldukları konaklamalarda işletme ve yatırım belgeli işletmelerin alternatifi olarak belediye belgeli işletmeleri de az da olsan artan oranda tercih ettikleri, buna karşın yerli turistlerin ise konaklama tercihlerinde belediye belgeli işletmeleri tercihlerinde azalmalar olduğu görülmektedir. Yine doluluk oranları ile ilgili değerlere baktığımızda, 2000-2010 yılları arasındaki toplam doluluk oranının yıllara göre dalgalı seyir göstermesine rağmen yıllara göre azalmaya başladığı görülmektedir. Ortalama kalış süresi ise, GAP bölgesindeki diğer illerde ortalama olarak 1,5 gün olarak gerçekleşmektedir. Doluluk oranlarının da % 30 civarında olduğu saptanmıştır. Türkiye genelinde ise, ortalama doluluk oranı % 52,38 ve ortalama kalış süre ise 2,9 gündür (Ukav, 2008:225) ve ilde görülen bu değerler, Türkiye ortalamalarının oldukça altındadır.

Tablo 6'daki yerli ve yabancı turistlerin geceleme sayıları ve doluluk oranlarının incelenmesiyle ortaya çıkan sonuçları incelediğimizde, Adıyaman'a gelen turistlerin özellikle yerli turistler başta olmak üzere belediye belgeli konaklama işletmelerinden işletme ve yatırım belgeli tesislere doğru yöneldiği görülmektedir. Bu durum da, ilde konaklama alanında yatırım yapmak isteyen girişimcilerin yapılabilecek olan yatırım türünü göstermesi açısından önemli bir veridir ve yatırım alanının işletme belgeli konaklama işletmeleri olacağını işaret etmektedir.

Sonuç ve Öneriler

1998 yılında "GAP Turizm Envanteri ve Turizm Master Planı" uygulamaya geçirilerek, bölgenin diğer illerinde olduğu gibi Adıyaman'da da turizm, kalkınmada kilit sektör olarak belirlenmiştir (Kültür veTurizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü). GAP Eylem Planında da Adıyaman ili için KOBİ Destekleri ve kümelenme, teşvik politikaları dışında özellikle kültür turizminin geliştirilmesi ile ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Dolayısıyla turizm, Adıyaman ilinin kalkınmasında merkeze oturmaktadır (Atay ve Aytekin, 2008: 200). Her ne kadar birçok insanın istihdam için aklına gelecek ilk sektör, sanayi ve tarım olsa da turizm sektörü canlandırıldığı takdirde ilk sırayı alacağı bir gerçektir.

Adıyaman'da turizmin gelişmesi ve bu alanda yatırım yapacak olan girişimcilerin en önemli şansı, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarının girişimcilere her türlü desteği vermeye hazır olmaları ve sahip olunan turistik zenginliklerin ve sahip oluna potansiyeli de girişimcilerce buluşturacak teşviklerin uygulamaya konulması isteğidir. Kamu kesimin bu düşüncesinin temelinde, yılda 190 bin turist ağırlayan Adıyaman'ın hedefinde 2020 yılında 1.5 milyon turistin hedeflenmesi, her şeyden önce ilin başta kültür turizmi olmak üzere birçok turizm türünde çekiciliğe sahip olması, tüm dünyada Nemrut Dağı ve Ören Yeri ile tanınması ve Bakanlıkça Marka şehir olarak ilan edilmesi ve konaklama işletmeleri başta olmak üzere turizm yatırımlarının sayı ve kapasite olarak az olmasıdır. Girişimcilerin bu süreçte bir diğer avantajı da, ilde turizmin gelişmesi ve yatırımların arttırılması konusunda gibi hedeflerin kamu kesimince kabul edilmesi ve bu hedefe ulaşabilmek için girişimcilerce yapılacak olan yatırımlara her türlü finansal ve teknik desteğin verilmesidir.

Girişimciler bilindiği gibi, devamlı olarak piyasaları, yatırım yapılabilecek olan sektörleri ve yeni iş alanlarını izleyerek bu alanlardaki yatırımcı eksikliğini gören kişilerdir. Girişimciler, yeni

talepler yaratan ve talepteki değişmeleri zamanında fark ederek gerekli uyumu sağlayan, kaynakları toplayıp yatırımları gerçekleştiren, riske girmekten ve sorumluluk üstlenmekten çekinmeyen, atak ve yaratıcı kişiler olarak algılanmaktadır. Bu nedenle, konaklama işletmesi sayısının son derece az olduğu ve buna karşın turizm sektörünün gelişme ve büyüme açısından önemli potansiyelin olduğu Adıyaman'da yatırım yapmaları ifade edilen özelliklerin gerçekleştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu açıdan turizm alanında yatırım yapmak isteyen girişimcilerin Adıyaman'da her ölçekte ve türde konaklama yatırımlarına hız vermeleri kendilerinin ve yatırımlarının karlı olmasını sağlayacaktır. Özellikle de ilde tarihi özellik taşıyan konakların restore edilerek 20-25 odalık kapasiteye sahip butik konaklama işletmelere dönüştürülmesine yönelik çalışmalar, girişimcilerin gerek yatırım miktarı ve gerekse de yatırımın süresinin kısa olması açısından en büyük şanstır. Sonuç olarak, ekonominin can damarı olan konaklama işletmeciliği ile ilgili yapılacak girişimcilik faaliyetleri, Adıyaman'ın ekonomik gelişmesinde katma değer ve istihdam artışı sağlayarak ekonomik gelişiminde de önemli görevler ve sorumluluklar yükleneceği için sürekli olarak teşvik edilmelidir.

KAYNAKLAR

Adıyaman İl Çevre ve Orman Müdürlüğü. (2003). *Adıyaman İl Çevre Durum Raporu.* Adıyaman: Adıyaman Valiliği.

Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (Tarih Yok). 19.01.2012 tarihinde http://www.adiyamankultur.gov.tr/belge/1-58425/antik-kent-kaya-mezarlari-ve-magaralar.html. adresinden alındı.

Adıyaman Valiliği. (Tarih Yok). 21.02.2012 tarihinde http://www.adiyaman.gov.tr/default_B0.aspx?content=1193. adresinden alındı.

Atay, Osman ve Aytekin, Barış (2008). Adıyaman Bölgesinde Bulunan Turizm İşletmelerine Etki Eden Sorunlar ile Çözüm Yolları ve Bir Uygulama. *II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu,* s. 200. İstanbul: Adıyamanlılar Vakfı Yayınları.

Bakan, İsmail ve Mete, Mustafa (2007). Güneydoğu Anadolu Bölgesi Turizm Faaliyetleri, İşletmeciliği ve Coğrafyası. M. BULU, ve İ. H. Eraslan içinde, *Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Turizm Sektörü: Sektörel Stratejiler ve Uygulamalar* (s. 705-729). İstanbul: URAK Yayınları.

Boz, Mustafa, Özdil, Tuncer ve Tükeltürk, Şule Aydın (2011). "Küreselleşen Dünyada Girişimcilik: Turizm Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 3. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 17-19 Mayıs, Bişkek-Kırgızistan, 104-112.

Erel, Ali Serhan (2006). Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Bölge Turizmine Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi* . Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

FRMTR. (Tarih Yok). 17.01.2012 tarihinde http://www.frmtr.com/turizm-ve-tatil/326109-adiyaman-turizmi-hakinda-genis-bilgi-ve-mekanlar.html. adresinden alındı.

Go Turkey. (Tarih Yok). 13.01.2012 tarihinde http://www.goturkey.com/dunya_mirasi_tr.php?content=adiyaman&lng=tr. adresinden alındı.

Güneydoğu Anadolu Projesi. (tarih yok). 13.01.2012 tarihinde http://www.gap.gov.tr/gap-illeri/adiyaman. adresinden alındı.

Güçhan, Neriman Şahin (2008). "Nemrut Dağı Tümülüsü'nde Turizm Kaynaklı Sorunlar ve Ziyaretçi Yönetimi", II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu, 10-12 Ekim 2008, Adıyaman, 139-166.

Güneydoğu Anadolu Projesi. (Tarih Yok). 13.01.2012 tarihinde http://www.gap.gov.tr/gap-illeri/adiyaman. adresinden alındı.

Go Turkey. (Tarih Yok). 13.01.2012 tarihinde http://www.goturkey.com/dunya_mirasi_tr.php?content=adiyaman&lng=tr. adresinden alındı.

Hürriyet Ekonomi. (18.04.2011). 16.01.2012 tarihinde http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=17573261. adresinden alındı.

Kadı, Filiz ve Kadı, Osman Salih (2011). "Girişimcilik Potansiyeli:Atatürk Alatoo Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 3. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, 17-19 Mayıs, Bişkek-Kırgızistan, 51-58.

Kahta Gündem. (16.04.2011). 16.01.2012 tarihinde http://www.kahtagundem.com/genel/adiyaman-turizm-hamlesi-sempozyumu.htm. adresinden alındı.

Kızılırmak, İsmail ve Gülcan, Bilgehan (2011). "Kırgızistan-Bişkek'te Yiyecek İçecek İşletmeciliği Yapan Türk Girişimcilerin Profili ve Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Bir Araştırma", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, *3. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 17-19 Mayıs, Bişkek-Kırgızistan, 250-257.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). Türkiye Turizm Stratejisi 2023. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı. http://www.sp.gov.tr/documents/Turizm_Strateji_2023.pdf. adresinden alındı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. (Tarih Yok). 05.02.2012 tarihinde http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9856/konaklama-istatistikleri.html adresinden alındı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. (Tarih Yok). 07.02.2012 tarihinde http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9859/tesis-istatistikleri.html adresinden alındı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. (Tarih Yok). 12.01.2012 tarihinde http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/belge/1-43072/gap-turizm-envanteri-ve-turizm-gelistirme-plani.html. adresinden alındı.

Okur, Abdurrahman (2002). *Girişimcilik*, İstanbul:YA-PA Yayınları.

Öğüt, A., Bülbül, H. ve Yılmaz, N.(2006), " Stratejik Yenilenme Aracı Olarak Kurumsal Girişimcilik ve Bu Süreçte Yenilikçiğin Önemi", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, *İİBF Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 25-27 Mayıs, Bişkek:83-89.

Özdemir, Şuayip. (2008). Adıyaman'ın İnanç Turizmi Açısından Önemi. *II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu* (s. 349). İstanbul: Adıyamanlılar Vakfı.

Şahin, Sencer. (1988). Nemrud-Dağ'a Yapılan Bir Keşif Seyahati ve Sonuçları. *VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, s. 11-15. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı.

Serhateri, A. ve Coşkun, E. (2006), "Girişimcilikte Elektronik Ticaretin Önemi", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, *İİBF Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 25-27 Mayıs, Bişkek:111-117.

Taşoğlu, Nihal Paşalı ve Ertike, Aybike Serttaş (2011). "Türkiye'de Bireylerin Girişimcilik Kültürü Edinmesinde Aile Ortamının Etkisi ve Tüm Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Kültürü Üzerine Bir İnceleme", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, *3. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 17-19 Mayıs, Bişkek-Kırgızistan, 82-85.

TURSAB. (18.09.2008). 15.01.2012 tarihinde http://www.tursab.org.tr/dosya/ 1602/dogu_ 1602_6217958.pdf. adresinden alındı.

TÜRSAB Ar-Ge Departmanı. (2006). *TÜRSAB*. 19.01.2012 tarihinde http://www.tursab.org.tr/dosya/1015/06myinanc_1015_1611125.pdf. adresinden alındı.

Ukav, İsmail (2008). Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Adıyaman Örneği. *II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu* (s. 211-229). İstanbul: Adıyamanlılar Vakfı Yayınları.

Yağcı, Özcan. (2002). *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. 02.05.2012 tarihinde http://www.ttefdergi.gazi.edu.tr/makaleler/2002/Sayi1/140-166.pdf. adresinden alındı.

Yılmaz, Cengiz, Özdil, Tuncer ve Tezsürücü, Didem (2011). "Gelişmekte Olan Ülkelerde Cinsiyet ve Eğitimin Girişimcilik Üzerine Etkisi", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, *3. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 17-19 Mayıs, Bişkek-Kırgızistan, 43-50.